

Dr. b. Šír.

Kašperk (Karlsberg.)

HRAD KAŠPERK,

HISTORICKO-TOPOGRAFICKÝ NÁSTIN

OD

J. A. GABRIELA,

DOKTORA VEŠK. PRÁV A ČESTNÉHO MĚŠŤANA KRÁL. MĚSTA SUŠICE.

(S VYOBRAZENÍM KAŠPERKU.)

V PRAZE, 1857.

TISKEM KAT. JEŘÁBKOVÉ.

SLAVNÉ MĚSTSKÉ RADĚ

JAKOŽ I

VEŠKERÉMU MĚŠŤANSTVU

KRÁL. HORNÍHO MĚSTA

KAŠPERSKÝCH HOR,

JAKOŽTO

NYNĚJŠÍMU DRŽITELI PANSTVÍ

A HLAVNĚ

HRADU KAŠPERKU.

NA DŮKAZ

SOUSEDSKÉHO PŘÁTELSTVÍ

VĚNUJE

SPISOVATEL.

Ú v o d.

Císař Karel IV. byl jeden z panovníků, jakých všeliké říše křesťanské středního věku za mnoho století jen málo měly; mezi panovníky Českými od nejstarších časů zaujal on první místo ve vděčné paměti národu až podnes, neb rozmnožení blaha jeho pozemského i duchovního byla přední péče celého jeho života.

Není tedy divu, že národ Český jej nazýval otcem vlasti, a že si Čech každého místa, které ním bylo založeno, vděčně váží.

Mezi místa taková náleží také královský někdy hrad *Kašperk* či *Karlsberg* v kraji Píseckém (Prachenském), jest ale věru podivné, že tento hrad až dosavad nenalezl takového povšimnutí, jako veškeré druhé od našeho Karla založené budovy dosáhly, což se však nejvíce vzdáleností toho hradu, od milé naší Prahy, ospravedlniti dá. Kněz Jaroslav Schaller ve své topografii země České v dílu třetím, o kraji Prachenském jednajícím, o *Kašperku* dosti málo a při tom i také mylných uvádí věcí.

Novější topograf království Českého, jinak zasloužilý J. G. Sommer uvádí o *Kašperku* skoro ještě méně, a praví jako na jisto, že po smrti arcibiskupa Očka z Vlašima († 1380), kterému byl císař Karel IV. ten hrad postoupil, o dalším osudu Kašperku, není ničehož povědomo.

Roku 1836 vydával v Písku J. Vettrle „Úřední list c. k. Prachenského úřadu" česky a německy zároveň, a podal v příloze k číslu 6. popis (vlastně jen doslovný opis ze Schallera), pak vyobrazení *Kašperku*. Na štěstí že pod obrázkem stojí *„Karlohrad"* místo Kašperk, neb s Kašperkem to nemá ani té nejmenší podobnosti.

Teprv bedlivý *František Alexander Heber* byl první, který ve svém německém spisu: „Böhmens Burgen, Vesten und Bergschlösser" v prvním dílu hrad *Kašperk* popsal a vyobrazil, v historické části ale ne mnoho a také mylných uvedl zpráv, čemu se arci, při tehdejším nedůstatku pramenů diviti nemůžeme. Poznamenati též sluší, že neunavně pilný Heber, započav první svazek co samouk v literatuře a v bádání historickém, od svazku ke svazku valně pokračoval, a spisu svému, bohužel posud nedokončenému, vždy větší ceny dodával.

Již před nastávající slavností, která se roku 1848 v příčině pětistileté památky založení vysokých škol Pražských, odbývati měla, učinil jsem v Pražských Novinách návrh stran malého opravení hradu *Kašperku*, a sbíral jsem dle možností látky k sepsání místopisného a dějepisného pojednání tohoto hradu; při čemž musím vděčně podotknouti, že slavný náš historik *František Palacký*, nejhlavnějších mně k tomu účelu, vlastním nabídnutím, poskytnul zpráv.

Písemnictví České nemůže se až podnes vykázati nějakým pojednáním o hradu *Kašperku*, a z té příčiny myslím, že nebude od místa, když si o tomto hradu něco bližšího povíme.

I.

Část místopisní.

Nad horním městem Kašperskými Horami (Bergreichenstein) v kraji Píseckém vynáší se Žďanovská Hora (Zosum) 546.2 sáhů nad hladinou mořskou vysoká. Hora tato má tři kupy jakožto výstupky, z kterých východní pod jmenem Holm (Homole) jest nejvyšší však holá; na prostřední stojí na příkré skále zříceniny malé tvrze (v tamní krajině od Němcův „Oedschlössl" jmenované) a konečně na třetí lesem porostlé 470.2 sáhů nad mořem stojící kupě, jsou k spatření zříceniny bývalého královského hradu, mezi lidem *Kašperk*, *Kalšperk*, *Karšperk* a také *Karlův hrad*, německy *Karlsberg*, jmenovaného. Kupa třetí jest od druhé as 200 sáhů západně vzdálená a hlubinou od ní oddělena.

Kašperk dodává celé krajině mezi kr. městem Sušicí a Kašperskými Horami malebného, romantického pohledu a může se vším právem nazývati ozdobou hor Šumavských.

Od města Kašperských Hor vede křivolaká, dosti zachovalá vozová cesta přes vesničku Kavrlík (Geyerle) dílem hustým smrko-sosnovým lesem k prvním na vychodní straně u paty vrchu ležícím vratům hradu *Kašperku*, která byla příkopem — až podnes patrným — a mostem padacím chráněna. Od vrat se jde cestou příkřejší v pravo, mezi hradební zdí, dílem již sesutou, a mezi skalnatým vrchem zámeckým až k západnímu konci zřícenin, kdežto se malá výpadní dvířka nacházejí, ku kterým mezi vozovou cestou a druhými hradebními vraty, pěšinka vede. — Z tohoto dosti prostranného místa mohl se dobývající nepřítel z dosti vysokých hradebních zdí házením kamenů a koulí tak dobře odrážeti, že snaha jeho, hradu dobýti, marná zůstati musela. Kdyby se ale nepříteli bylo poštěstilo, až k druhým vratům se dostati, tak mu tu stál hluboký, vyzděný příkop v cestě, přes kterýž i sebe větším namaháním nebyl s to překročiti. Přes tento příkop vedl opět padací most k druhým vratům; poněvadž ho již ale dávno není, vidí se navštívitel nucena, když se chce rovnou cestou do hradu dostati, z příkopu velkým namaháním tam vylezti. Kdož by se tam ale trochu pohodlněji dostati chtěl, musí o něco v levo přes příkrý skalnatý vršek kráčeti a přijde pak přes sesutou hradební zeď do prvního hradního dvoru, který, jako vůbec celé zříceniny nejbujnějším brečtanem, mechem, kapradím, travou, keřy a lesními stromy jest porostlý.

V tomto prvním podlouhlém a čtverhraném dvoře, jehož vrata na straně západní čtverbranou baštou byla chráněna, jsou dva zapadlé sklepy. Jeden se nachází v právě uvedené baště; musí se ale přes zeď as desct střevíců vysokou, lezti, než-li se dostane ku vchodu jeho. Druhý sklep jest naproti prvnímu, na východní straně dvoru, kdež ho hluboký a široký zákop od hlavního hradu dělí. Tento sklep jest ještě přístupný a dosti prostraný, avšak množstvím rumu naplněný. Přes podotknutý v tomto dvoře se nacházející zákop vedl jindy padací most skrze třetí až dosavad zachovalá vrata teprv

k pravému o něco výše ležícímu hradnímu dvoru, který jest sice velmi úzký ale za to velmi dlouhý. Vůbec jest celá stavba hradu *Kašperku* co neobyčejná a může se v pravém smyslu nazývati původní. Na první pohled se může každý přesvědčiti, že se stavitel při zbudování *Kašperku* řídil podle polohy vrchu podlouhlého však úzkého, na kterém hrad stojí, neb celá délka hradu obnáší přes 70 Vídenských sáhů, šířka však toliko na mnohém místě na nejvýš devět dosahuje sáhů.

Široký příkop skoro uprostřed celé délky hradu, mezi prvním a druhým dvorem se nacházející, dělí to skaliště na dva díly, které mimo to ještě vysokou a silnou zdí odděleny byly.

Druhý dvorec, který v času nebezpečenství samostatně se mohl hájiti, ohražuje někdejší, ještě dosti zachovalý hlavní hrad, stavení to čtverhrané, 26 sáhů dlouhé a pět sáhů široké. Oba konce hlavního hradu krášlejí čtverhrané, vysoko strmicí věže.

Také to stavení se mohlo, kdyby se byl nepřítel všeho ostatního zmocnil, ještě hájiti, neb mimo úzké a nízké fortny (branky) na západní straně hned vedle západní věže [1]) nevedl žádný jiný vchod do něho a to sice zase přes malý padací most a šířka zdí obnáší skoro osm střevíců.

Věž východní měla uvnitř, jak se člověk dosavad přesvědčit může, mimo sklepu, čtyry patra, z nichžto každé pro sebe tvořilo komnatu. V třetím patru lze ještě pozorovati starou malbu na obmítce, postavy nějakých svatých představující. Znamenitá výška však nedovoluje bližší té malby skoumání a jelikož ta věž také již žádné nemá střechy, tak tu zuří vichřice a déšt libovolně a stírá zponenáhla staré tyto ozdoby. Úzkou chodbou se přijde konečně do vnitřní prostory mezi oběma věžmi se někdy nacházející prostrané budovy. Tato budova jest čtverhraná, měla dvě patra a jest dosavad šedesát střevíců vysoká, nemá však žádné střechy více, žádných spojících a oddělujících stěn, toliko zelený drn kryje celou tu prázdnou prostoru, nad kterou se modrojasné snáší nebe.

Místo, kde náš nezapomenutelný Karel IV. drževal shromáždění valné, kde se snad vyjednávalo o blaho zemí a národů, kde popravcové bděli nad právem a mírem kraje Prachenského, místo to jest pusté. Kdež v pozdějším čase chrabří rytířové Čeští panovali a na zlatonosné doly dohlíželi, roste bujné kapradí a na zdích se vypíná jedle a sosna k nebesům. Jest to něco slavného, v těchto zříceninách několik hodin dlíti, které tolik století spatřily, ony v nás zbudí sladkobolestný pocit. Nemusí člověk právě býti básníkem, zříceniny a nesčíslné upomínky, které *Kašperk* v duši Čecha provolá, dotknou se každého srdce citlivého a tu zvolá s Vojtěchem Nejedlým:

I my, Karle! vděční potomkové
Po sta letech na tě pamatujem,
Lásku tvou a péči oslavujem,
Když nás přešlé slávy ostatkové
Budíc ze sna hlubokého,

---

[1]) F. A. Heber byl na omylu, že taková fortna na východní straně druhé věže byla, tam se nachází toliko jen později vylámaná díra, poněvadž by se navštívitel pro nedostatek padacího můstku u fortny pravé, do hradu bez řebříku dostati nemohl. Proti náhledu Hebrovu mluví také ta okolnost, žeby se byl musel celý druhý šest a dvacet sáhů dlouhý dvorec překročiti, než-li by se bylo do hradu mohlo vstoupiti a pak se nedá upříti, že na tom místě, kamž se nyní člověk otvorem do východní věže dostane, byl jednou toliko jen malý sklep, neb vězení.

Štěstí věku blaženého
K očím divícím se představují.

První patro hlavního stavení zaujalo bez každé pochyby nádherné komnaty, neb ve velkých, pravidelně vyvedených výklenkách okních na straně severní jsou dosavad ještě malby na námitce k spatření, očistec totiž, slunce a t. d. představující, ale bohužel také tu zuří živlové nemilosrdně a hlodají na těchto starodávných ozdobách.

Namáhavě se dostaneš odtud do druhé, na západní straně hradu stojící věže. Tato věž má na polo sesutou, z cihel vystavenou střechu a tam jest ještě několik na polo shnilých trámů k spatření, které jednotlivá patra od sebe oddělovaly. Obě věže jsou stejné, čtverhrané, v slohu gothickém, patnáct sáhů vysoké a kameny podnášecí okolo cimbuří svědčí o galeriích tam někdy byvších.

Lonského roku nechala obec města Hor Kašperských lesní stromy, které již skoro hrad zakrývaly, na pobídnutí pana Karla Hartmanna z Hartenthalu, c. k. okresního přednosty Kašperskohorského, poraziti, tak že *Kašperk* zvláště ze strany k Sušici malebnějšího poskytuje pohledu.

Možná, že se také ještě dočkáme vyplnění přání všeobecného, že se alespoň jedna z věží hradu *Kašperského* tak zřídí, aby se pohodlně na ni vystoupiti mohlo.

II.
Část dějepisná.

Krajina okolo *Kašperku* stala se hornictvím obývanou. Seč byli staří Čechové v hornictví, nedá se arci více vyměřiti, jen to jisto jest, že bývalo pilně rýžováno nebo-li jílováno, a ve spězi pracováno. [2])

Rýžovníci se usadili na řece Otavě, založili města Písek, Sušici, Horažďovice, Strakonice a jiná místa, hornictvím pak povstalo také beze vší pochyby město Kašperské Hory, neb jak se vlastně původně po německu jmenovalo „Reichenstein."

Ve dvanáctém a v první polovici třináctého století nacházelo se město Sušice se svým okolím — kteréž bezpochyby nynější Kašperskohorskou krajinu obsahovalo — co manství České v rukou hrabat od Luku (von Bogen) roku 1242 vymřelých. [3])

Jest tedy vždy možná (jak se Heber domnívá), že tato hrabata malou tvrz Oedschlössl, nedaleko *Kašperku* ležící, vystavěla, k víře ale podobnější, že se to teprv stalo za krále Jana. Za panování Jana Lucemburského totiž stálo hornictví v Reichensteině (tak se tehdáž jenom to město jmenovalo) v největším květu, a bylo tenkráte tolik horníků v tomto městě, že králi Janu šest set ozbrojených havířů poslati mohlo ku pomoci ve válce proti vévodovi Bavorskému, jmenovitě k obležení Landshutu. Odesláním takového počtu havířů se však práce hornická v praničem nezastavila. Král Jan dal Reichensteinským za proukázanou mu službu odměnu tím, že ungelt v tom městě vyzdvihl, a všelijaká práva hornická jim udělil. [4])

---

[2]) Palackého Děj. Národu Čes. I. část 2. str. 217.
[3]) Palackého Děj. Nár Čes. I. Čás. 2. str. 221.
[4]) Hraběte Kašpara z Sternberka „Geschichte der böhmischen Bergwerke." Urkundenbuch Nr. 64. pag. 86.

Nástupce Jana Lucemburského, syn jeho *Karel IV.*, zůstal rovným způsobem nakloněn městu Reichensteinu, potvrdil výsady Janem mu udělené, podporoval všemožně hornictví a věnoval také mnoho pozornosti celé tamnější krajině. Poněvadž ta krajina již za krále Jana od Bavorů znepokojena byla, což se i za císaře Karla IV. opakovalo, nařídil tento panovník roku 1356 staviteli *Vítovi Hedvábnému*, aby vystavěl hrad nedaleko Reichensteinu pro obranu země České, a přikázal zároveň Prachatickým, Sušickým i jiným obyvatelům země České, aby v tom stavení témuž Vítovi Hedvábnému nepřekáželi, ale pomocni byli. [5])

V roku 1361 byl hrad tento nákladně vystaven, a obdržel podle jmena svého vznešeného zakladatele jmeno *Karlsberg*, což se později v ústech českých v *Kašperk*, *Kalšperk*, *Karšperk* proměnilo, a rovněž také tak v listinách užívalo, a poněvadž toho času starodávní zřízení župní přestávalo, naproti tomu vždy větší důležitosti nabývalo rozdělení země na kraje, udělil císař Karel IV. zvláštním listem právo na *popravu* a soud kraje Prachinského tomu každému, kdož by toho hradu (Kašperku) v držení byl. [6])

Po vystavění *Kašperku* obdržela celá krajina, v které města Horní a Dolní Reichenstein a vesnice k tomu hradu patřící, ležela, jmeno *Kašperské Hory*, hrad pak tento byl později pod jmenem panství *Karlsberg* do desk zemských vložen. Které vesnice však a doly hned tehdáž ku Kašperku patřily, nedá se ovšem určitě říci. Horní město Reichenstein zůstalo sice výsadami obdařené horní město, muselo však ku hradu Kašperskému ročně dvě kopy šestnáct grošů a tři čtvrtě halíře šosovného odváděti. [7])

Několik let později, as okolo roku 1365 postoupil císař Karel IV. Kašperk doživotně svému příteli *Janu*, příjmím *Očko z Vlašíma*, arcibiskupovi Pražskému, [8]) v jehož držení až do jeho smrti zůstal. V roce 1366 dal císař Karel IV. svobodu k hradu Kašperku, aby silnice svobodné šly z Pasova do Čech, a to do roka trvalo, a což by koli vezl, aby od toho cla nebylo bráno, kromě litého zlata a stříbra. [9])

Po smrti císaře Karla IV. (roku 1378) ale ještě za živobytí arcibiskupa Jana Očka, totiž roku 1379 vypůjčil si král *Václav IV.* od *Jana lankrabího z Leuchtenberka* 9775 zlatých uherských a českých, z nichž jemu úrok platil 977 zlatých, aneb 270 kop grošův. a v tom jemu zapsal mezi jiným Kašperk *in eventum*. [10])

Když pak arcibiskup Jan Očko z Vlašíma dne 14. ledna 1380 zemřel, připadl Kašperk, jakožto původně královský hrad ku komoře království Českého, však hned v následujícím roce (1381) postoupil král Václav IV. tento hrad svému dlužníku *Janu landkrabí z Leuchtenberku* doživotně jakožto podpurství v užívání. Tento landkrabě sídle několik let na Kašperku, nechal hrad všemožně ozdobit, a vykonával soudní moc skrze ustanoveného popravce neb purkrabího, rovněž na Kašperku sídlícího.

---

[5]) Palackého Archiv Český d. II. str. 182. čísl. 305.

[6]) Palackého „Výpisky ze státního archivu Videnského.“ Již roku 1358 vystavěl císař Karel více hradů na rozličných místech a na nich rovněž jako na *Kašperku* ustanovil purkrabata, aby pokoj jednali, zločince plenili i hubili bez všelijaké litosti, a že nad zlými dali popravovati, odtud *poprávce* po starodávnu, jakých pak za těch časův je v latinském jazyku, z českého slova původ vzavše, popravczones et justiciarios jmenovali. M. Prokopa Lupáče z Hlaváčova „Historia o císaři Karlovi“ str. 83.

[7]) Hraběte Sternberka „Gesch. der böhm. Bergwerke.“

[8]) Anonymus a Galas. Dobnera Monum. T. 3. p. 39. Lupáč 191. Jon. Balbin Misc. L. 4 P. 2 Tit. 32.

[9]) Palacký v Archivu Čes. II. str. 444.

[10]) Palacký v Archivu Čes. II. str. 182.

V roce 1383 rozhodl král Václav IV. rozepři mezi obcí Reichensteinskou a Strakonickým konventem jmenovitě v příčině hranic a honby na Kašperce. [11])

V roku 1396 nalezáme šlechtice *Jindřicha Ramspergra*, jakožto popravce a purkrabího na Kašperku, [12]) kterému pak *Zdeněk z Rožmitalu* následoval.

V roce 1402 zastavil *Jan landkrabě z Leuchtenberku* hrad Kašperk *Habartovi z Hartenberku*, [13]) což král Václav IV., když si byl sám od téhož Habarta peníze vypůjčil, majestátem potvrdil, [14]) a od toho pak roku byl Habart z Hartenberku v zástavním držení hradu Kašperku. [15])

V roku 1411 přešel Kašperk podpurstvím od Habarta z Hartemberku s povolením krále Václava IV. na *Petra Zmrzlika ze Svojšína a na Orlíku* královského mincmistra, jemuž pak král Václav dvě stě kop grošův na opravení toho hradu povolil. [16])

Co se posud o tomto Petrovi ze Svojšína ohledem na držení Kašperku vypravovalo, jest z většího dílu nepravé, o čemž nás znamenité historické dílo „Dějiny Národu Českého" od Fr. Palackého, díl třetí, dostatečně přesvědčí.

Petr Zmrzlík ze Svojšína od roku 1406 do 1419 úřad nejvyššího mincmistra zastávav, přivinul se pak ke straně Táborské. Horníci Kutnohoršti prosili Pražané, aby jim byl tento pán opět za nejvyššího správce dán.

K tomu svolivše Pražané, poslali o to k němu. On přišed, řídil Horu pokojně a spravedlivě, ale po nedlouhém čase bohužel smrtí nenadálou dne 16. srpna 1421 uchvácen jest. [17]) Tentýž Petr ze Svojšina byl také ušlechtilý milovník literatury, [18]) a manželka jeho, Anna z Frimburku skvěla se co paní ducha výtečného, jižto král Václav IV. často prý posloucbal. [19]) Petr ze Svojšína zanechal po sobě dva syny, Petra a Jana. *Petr mladši ze Svojšína* pak nastoupil jako dědic svého otce mezi jiným hrad Kašperk, a byl rovněž jako jeho otec na straně Táborské. [20]) Za jeho času v roce 1434 oblehli Norimberští Kašperk. a zbořili malý hrad Oedschlössl. [21])

Tento *Petr Zmrzlík ze Svojšína*, který se psal také *ze Lnář a z Karlšperku* oblehl roku 1441 s Příbíkem z Klenového, Jankem Sedleckým z Prachatic a Klatovskými tvrdý hrad Husu. [22])

Z toho všeho jest patrně viděti, že Žižka neměl pražádné příčiny, hrad Kašperk — jak Heber uvádí — za živobytí staršího Petra ze Svojšina, ani později Táborité za mladšího Petra ze Svojšína, oblehnouti.

Petr (II.) Zmrzlík ze Svojšína zůstal v držení hradu Kašperského až do roku 1454, v kterémžto roce povolením krále Ladislava ho postoupil se vším právem *Zděnkovi ze Sternberka*, jehož nástupce pak byl *Zdislav ze Sternberku*.

---

[11]) V památní knize na Horách Kašperských. Adaukt Voigt. Münzbeschreibung T. 2.
[12]) Balb. Libr. Erect. p. 97.
[13]) a [14]) Palackébo Archiv Český II. str. 182.
[15]) Heber jest na omylu stran Jana landkraběte z Leuchtenberku, že by byl v roku 1390 zemřel, a že tím Kašperk ku komoře království Českého připadl, neb tento Leuchtenberg vystavěl ještě roku 1405 listinu, o Kašperku jednající. Palackého Archiv. II. str. 182.
[16]) Palacký v Arch. Čes. II. str. 183. čísl. 310 a 311.
[17]) PalackéhoDěj. Nár. Čes. III. Část I. st. 406.
[18]) Tentýž III. Č. I. str. 275.
[19]) Tentýž III. Č. I. str. 207.
[20]) Tentýž III. Č. II. st. 28.
[21]) Anonymi Chronicon Noribergense in Oefelii rerum Boicarum Scriptoribus I. p. 326.
[22]) Staří letopiscové Čeští od roku 1378—1527. str. 123. čísl. 335.

V roce 1487 postoupil *Zdislav ze Sternberku* Kašperk *Bohuslavovi ze Švamberku*, jemuž pak syn jeho *Jindřich ze Švamberku* v držení Kašperku následoval. V tomto čase byl však hrad velmi na stavení sešel. Na žádost toho Jindřicha ze Švamberku, dal král Vladislav II. roku 1493 povolení, aby zámek ten zcela nespustnul, že se na opravu jeho sto kop grošův vynaložiti může. [23])

Na počátku šestnáctého století držel Kašperk *Půta Švihovský z Risenburka*, nejvyšší sudí království Českého, po jehož smrti (✝ 21. července 1504) ten hrad ku komoře královské připadl, při které pak skoro až do roku 1530 zůstal. V tom čase nalezáme *Jana Kuliše z Vokotok* a *Mikuláše z Raicensteinu* jakožto purkrabě na Kašperku. [24])

Roku 1522 nabízelo se měšťanstvo Kašperskohorské (vlastně Reichensteinské), králi *Ludvíkovi*, poněvadž bylo do toho času hornictvím zbohatlo, že panství Kašperk jakožto zastavené manství převezme proti vyplacení peněžité sumy, aby se tím způsobem sprostilo nemilých rozepří se sousedy v záležitostech hornických. Král Ludvík však buď toho nabídnutí nepřijal, aneb žádal na měšťanech veliké sumy za postoupení Kašperku, poněvadž se později o tom více žádná nečinila zmínka. [25])

V roku 1538 pronajmul Ferdinand I. svému radovi, německému vicekancléři a tehdejšímu královskému purkrabímu na Kašperce, *Jiřímu z Lokšan* ten hrad na deset roků, a daroval mu o rok později (1539) dům, tak nazvaný „Freihaus" na Horách Kašperských, ke Kašperku tehdáž patřící. [26])

Jiří z Lokšan však nepoužil toho dlouho, neb v roku 1543 měl již *Břetislav Švihovský z Risenburku* Kašperk v zástavě, který pak po několika letech opět ku komoře královské připadl.

V roku 1553 dal ho Ferdinand I. *Ludvíkovi Tovarovi z Encenfeldu* za sedm tisíc tolarů do zástavy, poněvadž ale Tovar nebyl ku sněmu oprávněn, musel Jan z Rensperku jeho místo až do roku 1558 zastávati, v kterémžto roce sněm svolil, aby skrze dvacet let Kašperk v zástavě držel. [27])

Rok před tím (1557) chtěl Vilém z Rosenberka dostati Kašperk, nabízeje se král Ferdinandu I. za něj postoupiti svůj dům na hradě Pražském. [28])

V roku 1562 nacházíme jistého Lčovčického jakožto úředníka Kašperského. [29]) Po smrti Ludvíka Tovara z Encenfeldu připadl Kašperk konečně naposledy ku královské komoře.

Z dosavádního vypravování vidíme, že byl královský hrad Kašperk skoro napořád v zástavě, čímž se málo který jiný hrad v Čechách vykázati může.

V roku 1584 dne 18. července povýšil císař *Rudolf II.* Reichenstein za královské horní město, udělil měšťanům svobody na provozování hornictví, odpustil jim poplatek, který až dosavád na hrad Kašperk platili, i prodal jim od panství Kašperského následující vesnice za 4450 kop grošův, totiž Plavěčín (Plobenice), Jidrc (Jetenice) s mlýnem, Nicov, Milov, Červenou Ves (Rothsaifen), Lidlovské Dvory, skelní hutě ve Svojšíně (Zwoischen) a Vogelsangu, Zimruk Menší s mlýnem a Větší, Plzeň (Pilsenhof), Opelice,

---

[23]) Výpisky Fr. Palackého ze státního archivu Vídenského.

[24]) Z archivu města Kašperskohorského.

[25]) Hrabě Sternberk Geschichte der böhmischen Bergwerke.

[26]) Tento dům přenechala vdova po Jiřím z Lokšan v roku 1551 městu Kašperskohorskému, z kterého se pak stala radnice. Pamětní kniha města Kašperských Hor.

[27]) Z Archivu města Kašperskohorského.

[28]) V. Březana „Život Viléma z Rosenberka," str. 126.

[29]) Tamtéž str. 149.

Touškov (Dušovice), dva dvory u Svatého Mikuláše, Žlybek (Rindlau) a Nové Dvory (Neuhof), [30]) a prodal pak v tom samém roce královskému městu Sušici za 6700 kop grošův též od hradu Kašperku vesnice: Dobřín (Dobršín), Chmelnou, Kadešice (Kadšice), Podmokly, Humpolec a Platory. [31])

Hrad Kašperk zůstal ale pořád ještě královský i po smrti císaře Rudolfa II. V roku 1614 pronajmul císař *Matyáš* Reichensteinským hrad Kašperk za sto osmdesát kop grošů, a město tam muselo na své outraty vydržovati vrátného. [32])

V roku 1617 konečně prodal císař Matyáš Reichensteinským také i hrad Kašperk s čtvero pustými dvory a vesnicí Kavrlík (Geyerle) za čtyry tisíce dvě stě kop grošův mišenských, a od té doby zůstal tento hrad v jich držení až podnes, od té doby také se nazývá město Reichenstein po česku „Kašperské Hory," poněvadž k němu skoro celé bývalé panství Kašperské, které se, jak již uvedeno, *Kašperské Hory* jmenovalo, přináleželo

Když město Kašperské Hory Kašperk převzalo, byl tento hrad dosti sešlý. Horští sice ho nechali opraviti, ale oprava ta nemusela býti právě velká, poněvadž měšťané to měli za zbytečné, na tak velké stavení náklad vésti, kterého tehdáž dle domnění více neměli zapotřebí.

Vypuklá brzo na to třidcítiletá válka je sice poučila, že i v sedmnáctém století Kašperk jim mohl býti ještě prospěšný, a to sice tím, že se tam v čas nějakého nepřátelského přepadnutí Horští a obyvatelé z jiných míst ukrývali.

Švédové však nikdy až ku Kašperku nedorazili.

Když byla třidcítiletá válka ukončena, a mír pak uzavřený, přišel najednou v roku 1655 rozkaz, aby se pevné hrady po celém království Českém zbořili. Rozkaz ten byl Horským vítanou příležitostí, každého i sebe menšího nákladu na opravu hradu Kašperku se na vždy zbaviti. Oni sice v pravém smyslu Kašperk nezbořili, ale nemilosrdně všecko, co se jen potřebovat dalo, vylámali a odvezli, ponechavše pak tento někdy tak slavný hrad spoustě, kterou oko navštívitele tam rok od roku pořád víc a více nalézá.

A tak, laskavý čtenáři, jsem tobě podal dle možnosti obraz hradu, který vystavěla láska mocnáře, předobrého k svému národu, neunavená péče císaře Karla IV. o zem naši Českou.

---

[30]) Desky Zemské. Kvatern památní lit. O. 26. Kvat. Relat. lit. E. 26.
[31]) Desky zemské. Kvat. památní lit. O. 27.
[32]) V archivu města Kašperskohorského.